

Konference IAHR v Paříži

Josef Kandert

Zasedání IAHR v Paříži konané ve dnech 18.-20. září 1993 mělo jako hlavní téma svého odborného jednání problematiku dějin náboženství se zvláštním zřetelem ke Francii a frankofonní Africe (*L'Histoire des religions spécialement en France et dans l'Afrique francophone*). Rád bych ve svém příspěvku shrnul své dojmy z jednání o studiu afrických náboženství.

Úvodní referáty *Ugo Bianchiho* a *A. Adlera* sumarizovaly dosavadní stav studia náboženství. Ve vzájemně se doplňujících referátech podali oba přednášející obraz vývoje africké religionistiky počínaje pracemi (a zmínkami) misionářů 18. a 19. století, přes práce francouzské sociologické školy až k výzkumům *M. Griaula* a *G. Dieterlenové* a jejich současných žáků. Pozornost obou referujících se soustředila především na badatele z románských zemí.

Představitelka nově založené Africké společnosti pro studium náboženství *Rosalind I. Hackettová* změnila na poslední chvíli téma svého příspěvku; hovořila nejprve o nově založené společnosti (prezentovala shromáždění i prvé číslo časopisu), poté se zaměřila na výsledky svých výzkumů v Kamerunu.

Tento blok úvodních referátů byl zakončen vystoupením *Ph. Laburthea*, autora filmu *Le So des Bethy*, pojednávajícího o iniciaci mladíka u etnika *So z Gabunu*. Základem filmu (televizního) je starší film natočený ve 30. letech. Tuto černobílou verzi *Ph. Laburth* doplnil dotáčkami (barevnými) a vlastním komentářem. Film shlédli účastníci konference téhož večera - promítání bylo doprovázeno *Laburthovým* zasvěceným výkladem o symbolice celého inicičního obřadu.

Večer byl pak završen filmem *Dogonové (Les Dogons)*, který uvedla jedna z jeho autorek *G. Dieterlen*. Samotný film, chronologicky popisující vystoupení maskovaných tanečníků při výročních slavnostech v dogonských vesnicích, je dílem slavného francouzského etnografa a dokumentaristy *J. Rouche* a byl natočen v 60. letech. Dokumentované vystoupení maskovaných tanečníků je vlastně symbolickým vyjádřením dogonského kosmogonického mýtu a pražští zájemci ho mohli před několika lety shlédnout na festivalu filmů *J. Rouche*, který pořádalo francouzské kulturní středisko.

Druhý blok referátů (19. září) byl již zaměřen - s jedinou výjimkou - na výsledky konkrétních terénních výzkumů. *R. Schott* (*Les aspects religieux et historiques d'une méthode de divination chez les Lyéla de Burkina Faso*) seznámil přítomné s metodou "pískové věšty" národa *Lela* z republiky Bur-

kina Faso. Východiskem pro věštbu je standardizovaný obraz vesmíru, země, místa a dotyčného člověka (jemuž je věštba určena) a jeho rodiny, vykreslený věštcem do vrstvy jemného písku. Tento "obraz" je ponechán přes noc bez dozoru a ráno pak věstec usuzuje ze zvířecích stop, které obraz narušily. Pro výzkum a dokumentaci celé věštby si prof. Schott objednal věštbu svých budoucích osudů.

Y. *Cissé* (Les rites d'initiation dans les sociétés de chasseurs) podal popis iniciace profesionálních lovců z národa Senufů, žijících v republice Pobřeží Slonoviny. Cl. *Tardits* (Entre la tradition Bamoum et l'Islam: "poursuit pour atteindre", une religion royale) hovořil o svých výzkumech u Bamumů z kamerunského Travnatého území (Grasslandu), zaměřených mezi jiným na vliv islámské ideologie na místní tradiční náboženský systém a na roli bamumského reformátora a vládce N'Džoji. Zajímavé bylo např. konstatování, že islámský pohled na posvátné texty dnes výrazně ovlivňuje i přístup bamumských křesťanů k bibli a k dalším textům církevních otců.

C. *Hames* (Talismans a écritures dans l'Afrique de l'Ouest) podal ve svém referátu na základě srovnávacího materiálu obraz praxe výroby amuletů, jimž dávají "ochrannou sílu" lístky s citáty z koránu a z dalších posvátných textů.

Jedinou výjimkou - obecněji pojatým referátem - tohoto bloku byl brilantní příspěvek J. *Waardenburgha* (Le concept d'islamisation dans l'étude des religions de l'Afrique). Ukázal, že islamizace afrických národů s sebou nese dvě hlavní změny: v první řadě je to převzetí islámského práva a přijetí celého systému právní i jiné argumentace. Za druhé pak islamizace (či re-islamizace) znamená základní změny celého společenského systému. Výsledky výzkumů ukazují, že u národů islamizovaných či znovu islamizovaných dochází k přehodnocení celé řady kulturních a společenských jevů. Zachycení takového složitého a často i dosti rychlého procesu změny si vyžaduje zvláštní metodologii výzkumu.

Třetí blok přednášek (20. září) se týkal africké problematiky již jen z malé části: J. *Leclant* hovořil o výsledcích staroegyptské religionistiky a G. *Monnot* vystoupil s referátem zaměřeným na dějiny a metodiku islamistiky.

Obecně lze říci, že odborná část konference (alespoň co se Afriky týče), měla velmi dobrou úroveň, jednání bylo věcné a poučné pro všechny přítomné.